

Ohjausdokumentti lääkehoidon toteuttamiseen perusopetuksessa

Tämän dokumentin tarkoituksena on ohjata ja linjata lääkehoidon toteutusta perusopetuksessa laadittaessa kunta- tai koulukohtaisia sekä oppilaskohtaisia lääkehoitosuunnitelmia.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue on laatinut kuntien käyttöön lääkehoitosuunnitelman mallipohjan liitteineen, jota kunta voi halutessaan hyödyntää. Mallipohjaa voi käyttää myös koulukohtaisen lääkehoitosuunnitelman laatimisessa, jos kunnassa arvioidaan, että koulukohtainen lääkehoitosuunnitelma on tarpeen tehdä (esim. koulun koko, usean oppilaan lääkehoidon erityispiirteet). Varha ei edellytä perusopetuksen lääkehoitosuunnitelmien hyväksyttämistä lääkärin toimesta. Jos kunnalla on käytössä ilman Varhan mallipohjaa laadittu lääkehoitosuunnitelma, tulee sen yhteneväisyys tämän ohjaukirjeen ja Varhan mallipohjan kanssa varmistaa. Lisätietoja saa tarvittaessa Varhan perhekeskuksen opiskeluhoollon palvelupäälliköiltä: Läntinen: hannele.nikander-tuominen@varha.fi, Keskinen: sari.ahanen@varha.fi, Itäinen: annette.karlsson@varha.fi, Turku: annie.turunen@varha.fi ja Asiakas- ja potilasturvallisuusyksiköstä potilasturvallisuus@varha.fi

Mallipohjaan on otsikoiden alle kirjoitettu valmiiksi tekstiä ja apukysymyksiä otsikkoon liittyen.

Lääkehoitosuunnitelma täytetään niin, että jokaisessa osiossa vastataan harmaalla väritettyihin apukysymyksiin niiltä osin kuin se on koulun toiminnan kannalta merkityksellistä. Kohdat, jotka eivät koske koulun toimintaa, voidaan poistaa. Vastaukset kirjoitetaan kysymysten alla olevaan laatikkoon käyttäen kokonaisia lauseita. Harmaata tekstiä klikkaamalla sen saa korvattua omalla tekstillä. Pohjassa valmiina oleviin taulukoihin saa tarvittaessa lisättyä uusia rivejä. Kun aihekokonaisuus/-osio on kirjoitettu valmiiksi (ja tekstissä on vastattu esitettyihin kysymyksiin), poistetaan lääkehoitosuunnitelmapohjasta harmaat apukysymykset sekä kursivoidut ohjaavat tekstit. Näin saadaan selkeä ja helppolukuinen lääkehoitosuunnitelma.

1. Johdanto

Lue ja täydennä mallipohjan johdanto. Lisää kunnan (ja koulun) nimi tarvittaviin kohtiin ja poista/muuta tekstiä tarvittaessa. Viittaus Turvallinen lääkehoito: Opas lääkehoitosuunnitelman laatimiseen sekä Varhan ohjausdokumenttiin tulee säilyttää. Kuntakohtainen lääkehoitosuunnitelma tarkistetaan vuosittain ja päivitetään tarvittaessa sekä aina silloin, kun lääkehoitoon liittyvä toiminta muuttuu. Oppilaskohtainen lääkehoitosuunnitelma päivitetään lukuvuosittain ja aina, kun oppilaan lääkehoitoon tulee muutoksia. Mikäli kunnassa on tarvetta tehdä kuntakohtaisen lääkehoitosuunnitelman lisäksi koulukohtainen suunnitelma, tehdään se myös tätä suunnitelmaa hyödyntäen.

2. Lääkehoidon toteuttaminen perusopetuksessa

Perusopetuksessa lasten lääkehoitoa toteutetaan erilaisissa toimintaympäristöissä ja erilaisen koulutuksen saaneiden henkilöiden tai lapsen itsensä toimesta. Täydennä kuvaus kunnan perusopetuksen kokonaisuudesta ja yleiskuvaus perusopetuksessa toteutettavasta lääkehoidosta ja lääkkeiden eri antotavoista.

3. Lääkehoitoon liittyvien riskien tunnistaminen ja niihin varautuminen

3.1 Riskien hallinnan kannalta on olennaista, että lääkehoitoon liittyvät riskit on tunnistettu ja kouluissa suunnitellaan kehittämistoimenpiteitä riskiarviointien pohjalta. Riskiarvioinnissa arvioidaan, kuinka suuri haitta eri riskeillä olisi toteutuessaan ja mikä on todennäköisyys, että ne toteutuisivat. Riskejä on hyvä arvioida etukäteen esim. toimintaa suunniteltaessa jo ennen kuin riski on päässyt toteutumaan. Riskiarviointeja voidaan tehdä myös jälkikäteen analysoimalla poikkeamailmoituksia. Täytä mallipohjan taulukkoon 1 tunnistetut lääkehoidon toteutukseen liittyvät mahdolliset riskit ja niihin varautuminen.

3.2 Valmiita kattavia riskilääkelistoja, joiden sisältö soveltuisi jokaiseen yksikköön, ei ole. Kansallisessa riskilääkesuosituksessa ([Kansallinen riskilääkeluokitus - Fimea.fi - Fimea](https://www.fimea.fi/kansallinen_riskilaakeluokitus)) on lueteltu suuren riskin lääkkeiksi luokiteltavat lääkkeet.

3.2.1. Pääasiassa keskushermostoon vaikuttavat lääkkeet (PKV-lääkkeet) ja huumausainelääkkeet ovat erityistä huomiota vaativia lääkkeitä. Säännöllisessä käytössä olevan huumausaine- ja PKV-lääkkeen annostelua koulupäivän aikana pyritään välttämään.

3.3 Lääkehoidon vaaratapahtumalla tarkoitetaan esimerkiksi tilannetta, jossa oppilas on saanut väärän annoksen hänelle määrättyä lääkettä tai lääke jää ottamatta. Kuvaa toimintaohje lääkitysvirheen/ -poikkeaman tapahduttua. Toimintayksikössä tulee olla menetelmä, jolla lääkitysvirheet/-poikkeamat raportoidaan ja käsitellään. Lääkitysvirheet ja -poikkeamat, jotka vaikuttavat oppilaan terveyteen (esim. oppilas on saanut lääkettä liikaa/liian vähän, lääkkeen antaminen on unohtunut, oppilas kieltäytyy ottamasta lääkettä) kirjataan Lääkitysvirheen/-poikkeaman ilmoitus –lomakkeelle (mallipohjan liite 2), ja asiasta tiedotetaan oppilaan huoltajia.

3.4 Oppilaan koulupäivän aikana tarvitsemat lääkkeet on säilytettävä siten, etteivät toiset oppilaat, eivätkä ulkopuoliset pääse niihin käsiksi. Tietyt lääkkeet on pyrittävä säilyttämään lukitussa tilassa. Säilytyksessä on huomioitava myös lääkevalmistekohtaiset säilytysohjeet. Kirjaa kunnan käytänteet lääkkeiden säilytyksestä.

4. Oppilaan lääkehoidon toteuttamisen vastuut, velvollisuudet ja työnjako

Tämän otsikon alle kuvataan eri henkilöiden lääkehoitoon liittyvät vastuut ja velvollisuudet lyhyesti. Voit tarvittaessa muokata mallipohjassa valmiina olevaa tekstiä.

5. Lääkehoitoa toteuttava henkilöstö ja osaamisen varmistaminen

Mahdollisuuksien mukaan lääkehoitoa perusopetuksessa toteuttavat oppilas itse ikätaso huomioiden. Jos oppilas tarvitsee aikuisen apua lääkehoidon toteutukseen koulupäivän aikana, kirjataan käytännöt oppilaskohtaiseen lääkehoitosuunnitelmaan. Lääkehoitoa toteuttavien työntekijöiden perehdytyksen ja osaaminen tarve arvioidaan sen mukaisesti, minkä tasoista lääkehoitoa toteutetaan ja kuinka säännönmukaisesti. Rehtori vastaa siitä, että koulussa on riittävästi henkilökuntaa turvallisen oppilaskohtaisen lääkehoidon toteuttamiseen. Rehtorin vastuulla on huolehtia, että koulussa on käytettävissä riittävä tieto ja osaaminen sekä varmistaa että oppilaan sairautteen tai lääkitykseen liittyviä tietoja käsitellään ammatillisesti ja huolehditaan siitä, ettei tieto kulkeudu ulkopuolisille.

Pääsääntöisesti lääkehoitoa tarvitsevan lapsen huoltajat vastaavat siitä, että työntekijät osaavat toteuttaa (perehdys ja osaamisen näyttäminen) oppilaan koulupäivän aikana tarvitseman lääkehoidon. Työntekijän osaamisen varmistaminen saadun perehdytyksen ja mahdolliseen lisämateriaaliin tutustumisen jälkeen voi tapahtua esimerkiksi suullisella kyselyllä ja osaamisen näyttämällä. Oppilaan lääkintä sinä aikana, kun hän osallistuu perusopetukseen, perustuu huoltajan ja lääkehoitoa antavan työntekijän sekä opetuksen järjestäjän yhdessä laatimaan oppilaskohtaiseen lääkehoitosuunnitelmaan (Liite 1). Lääkehoidollisissa tilanteissa työntekijä vastaa omasta toiminnastaan ja rehtori työntekijän toiminnan asianmukaisuudesta. Lisämateriaaleina voidaan hyödyntää esimerkiksi Terveyskylä.fi -sivuston [Lastentalon](#) materiaaleja. Lapsen sairauden mukaan lääkehoidon toteuttamisen osaamisen varmistamiseen osallistuu huoltajan ohella lääketieteellisestä hoidosta vastaava taho. Oppilaan lääkehoidon toteutukseen osallistuvien työntekijöiden nimet tulee ilmetä oppilaskohtaisesta lääkehoitosuunnitelmasta, joka on koulun rehtorin hyväksymä. Oppilaskohtainen lääkehoitosuunnitelma toimii työntekijälle lääkehoitolupana.

- **Diabetesta** sairastavan lapsen lääketieteellisestä hoidosta vastaava taho laatii hoitosuunnitelman perusopetuksen käyttöön. Varsinais-Suomen hyvinvointialue järjestää säännöllisesti etäohjausta diabeteksen hoitoon liittyen. Työntekijä saa etäohjauksesta osallistumistodistuksen. [Diabetes lapsilla ja nuorilla](#)
- **Epilepsiaa** sairastavan lapsen lääketieteellisestä hoidosta vastaava taho laatii hoitosuunnitelman perusopetuksen käyttöön. Mahdollisen koulutuksen ja perehdytyksen määrä sekä toteutustapa riippuvat lapsen epilepsian erityispiirteistä. [Epilepsia lapsilla ja nuorilla](#)

- **Astmaa** sairastavan ja/tai allergisen lapsen lääkehoidon perehdytyksen toteuttavat huoltajat hoitavalta taholta saamansa ohjauksen mukaisesti. Lääketieteellisestä hoidosta vastaava taho laatii tarvittaessa hoitosuunnitelman lapsen lääkehoidon tueksi. [Astma ja allergia lapsella](#)

Kuvaa otsikon 5 alle, miten lääkehoidon osaamisen varmistaminen käytännössä toteutetaan perusopetuksessa.

6. Oppilaskohtainen lääkehoitosuunnitelma

Oppilaskohtaiset lääkehoitosuunnitelmat laaditaan niille oppilaille, joiden sairaus vaatii lääkehoidon toteuttamista koulupäivän aikana koulun henkilöstön avustamana tai toteuttamana. Suunnitelma tehdään ennen lääkehoidon toteuttamisen aloittamista yhteistyössä huoltajien, lääkehoitoa toteuttavan henkilöstön ja tarvittaessa oppilasta hoitavan terveydenhuollon henkilöstön kanssa. Suunnitelma säilytetään oppilasta koskevien asiakirjojen yhteydessä. Huoltaja vastaa siitä, että lääkehoidon tarve ja lääkehoidon kannalta kaikki tarvittava tieto on henkilöstön käytettävissä. Suunnitelma päivitetään vähintään lukuvuosittain ja aina kun lääkehoidossa tapahtuu muutoksia. Lääkkeen antaminen (ja vaikutusten seuranta) kirjataan erilliselle kaavakkeelle. Koulupäivän aikana annetaan vain lääkärin määräämiä reseptilääkkeitä. Oppilaskohtaisen lääkehoitosuunnitelman tulee sisältää mallipohjan liitteen 1 mukaiset asiat.

Mallipohjan liitteet:

- Liite 1: Oppilaskohtainen lääkehoitosuunnitelma koulupäivän aikana annosteltaville lääkkeille
- Liite 2: Lääkitysvirheen / -poikkeaman ilmoitus
- Liite 3: Lääkkeen antokirjaus (oppilaskohtainen)